

היא דעת הרמב"ם, והרא"ש דאוסרין והרא"ש תמה על הר"ף דהמיר ונדחק ליישב דבריו, והבית יוסף הקשה על הישועים ולנסוף כחז דס"ל לר"ף דלא קי"ל כרבה נהא משום דאיהו אזיל לטעמיה דאמר התם האי ספר אפטרחתא אסור למיקרי ביה בשנת משום דלא ניתן ליכתב וכיון דאסיקנא ולא היא דהא רב יוחנן ור"ל מעייני בספרי דאגדתא בשנתא והא לא ניתן ליכתב אלא כיון דלא אפשר עת לעשות לה' הפרו מורתך ה"ג כיון דלא אפשר עת לעשות לה' וגו' ממילא משמע דנקטינן דכותבין מגילה למיטוק להתלמד נה מההוא טעמא גופא דעת לעשות לה' וזה כפתור ופרח עכ"ל. וכן פירש הר"ן דעת הר"ף גר"פ כל כתיב בקצרה ומציאו ב"י: וכן כתיב המרדכי (גיטין ס"ו) והאגודה נסוף פרק הניזקין וז"ל וה"ה דמותר לכתוב פרשת הקרבנות וכו"ש קריאת שמע שנתפילות שלנו משום עת לעשות לה' שהרי אין כל העולם יודעין בעל פה ואין לכל העולם חומשים להביאם לבית הכנסת ואחא לביטול חפילה וק"ש שהוא מן התורה ולכן מותר לכתב הכי אע"פ שלא ניתן ליכתב ועוד יש להביא ראיה ברורה מהא דאיתא ר"פ שני דתמורה (דף י"ד): דקאמר רב דימי אס הייתי מולא אדם הייתי כותב איגרת לרב יוסף לנצל לא חסמי מנחת נכסים ממתינין וכו' ופרקי עליה ואי הוה ליה איגרתא מי אפשר למישלחא והא אמר רב יוחנן כותבי הלכות כשורפי תורה וכו' עד אלה אתה כותב אבל אין אתה כותב הלכות ופריק אמרי דילמא מילתא חדתא שאני דהא רב יוחנן וריש לקיש מעייני בספרא דאגדתא וכו' ופרש"י לתדש דבר כגון זה שמדשה היא שלא ישחמך, אלמא דכל היכא דאיכא חששא שמא ישחמך הדבר כגון הכא דלמי לנעולי ק"ש וחפילה אית ביה משום עת לעשות לה' הפרו מורתך וכו' וכך המנהג פשוט בכל המדינות ומהחמי על מה שכתב בית יוסף בשלחן ערוך נסתא כדברי הרמב"ם ולא חשש למנהג כל ישראל כהר"ף והמרדכי גם הרב בהגהותיו נש"ע לא הוכיר דבר וזה ודאי כשגגה שילאה מלפני השליט:

ולאפשר דסנר הלכה כרבי יוחנן דאמר מגילה מגילה ניתנה ולא חייש להא דקאמר כיון דאידנא [אידנא] דא"כ אפילו חומש לא נכתוב אלא תורה שלמה כיון דאידנא? ועוד ראה להקל משום דלא אפשר לכל עני שבישראל לכתוב תורה שלמה לנצו עכ"ל: ודבריו תמוהים נעייני דמה שכתב דאפשר דטעמו משום דסנר הלכה כרבי יוחנן ולא חייש להא דקאמר כיון דאידנא אידנא קשה כיון דרבה חייש ליה ואביי נמי קיבלה מיניה וליכא מאן דפליג עליהו היאך אפשר לומר דהר"ף פליג עליהו. ומה שכתב דא"כ אפילו חומש לא נכתוב וכו' אפילו לא היינו יודעים מירון לקושא זו אין כח בד האחרונים לחלוק על דברי האמוראים כל שכן שאפשר לתקן דכל חומש וחומש מילתא נכפי נפשיה הוא ואפילו למ"ד תורה חתומה ניתנה כותבין. ומה שכתב דראה להקל משום דלא אפשר וכו' קשה דהא אביי נמי אמר או דילמא כיון דלא אפשר כותבין ואפ"ה פשט ליה רבה דאין כותבין: ודבריו נפרק הנוכר (שם ד"ה כותבין) תמה על הר"ף ולא הלך נעודו כלל אלא שבריש פרק כל כתיב (שם מג. דטר הראשון) כתב דמשמע דטעמיה משום עת לעשות לה' הפרו מורתך (מהל"ס קיט. קטו) דדבר הלמד מעניינו הוא וכדאיתא התם עכ"ל. וזה כעין טעם שני שכתב הרא"ש משום דלא אפשר לכל עני שבישראל וכו' וז"ל דמי האמוראים לא היה כ"כ חסרון ספרים כמו במן הר"ף ומשום הכי אע"ג דאביי ורבה לא חשו למאי דלא אפשר היינו מפני שהיו להם ספרים על מה שיסמוכו בדוחק כגון ללמוד ד' או ה' בספר אחד ואם היה אוסר להם לכתוב מגילה היו מתנגלים ונמלאת התורה בטלה מ"ו ומפני כך קמס וכתב להמיר משום עת לעשות לה' וגו'. ויחזר נראה לומר דסבירא ליה להר"ף דלא קי"ל כרבה נהא משום דאיהו אזיל לטעמיה דאמר התם האי ספר אפטרחתא אסור למיקרי ביה בשנת משום דלא ניתן ליכתב וכיון דאסיקנא ולא היא דהא רב יוחנן וריש לקיש מעייני בספרא דאגדתא וכו' ה"ג כיון דלא אפשר עת לעשות לה' הפרו מורתך הוא ממילא משמע דנקטינן דכותבין מגילה למיטוק להתלמד נה מההוא טעמא גופיה דעת לעשות לה' וזה כפתור ופרח: ופ"ש רבינו בשם הרמב"ם. הוא נפ"ו מהלכות ס"ח (ה"ד): וכתב הרמב"ם נפרק הנוכר (שם) כתב מגילה ג' ג' מיטב בשיטה אחת מותר וטעמו מדלוקימנא נפרק אמר להם הממונה (יומא לו): ונפרק הניזקין (ס. ה) הא דתנן אף היא עשמה ענלא של זהב שפרשת סוטה כמובנה עליה דהיינו שהיתה כמובנה בסריגין ופירש הרב ז"ל נחשונה (פאר הדור ס"ו) דהיינו לומר שהיה כותב ג' מיטב כאן וג' מיטב רחוקות מהן בשיטה שנייה שאינה נקראת עם הראשונה וחשונה זו כותב רבנו ירוחם נתיב שני (ס"ב יט ע"ג):

ג וכתב עוד נאותה חשונה אין לכתוב מן התורה פסוקים פסוקים אבל יכתוב ג' מיטב לא יותר ואם נדחקו להביא פסוק לראיה נשנה הכתיבה ועשה קיימין או נכתוב מכל מינה אות אחת או שמים שאלר החיבה או נכתוב בסריגין ואין חילוק בין כתיבה למתיבה נעשים או מהבז או לרקס נצדדים:

פרישה

(ד) והרמב"ם כתב לא יכתוב מגילה בפני עצמה וכו'. (וכתב עוד ואם נדחקו להביא פסוק לראיה נשנה הכתיבה וכו' ע"ש וכו') ולא דמי לחומש דכל חד חד וסד מילתא נכפי נפשיה הוא אפילו למ"ד תורה חתומה ניתנה. ב"י ע"ש: (ה) שיהיו בה פרשיות וכו'. משום דתורה חתומה ניתנה או משום כיון דאידנא אידנא: (ו) לכתוב תורה שלמה לבנו. ויש ט משום עת לעשות לה' הפרו מורתך. ר"ן. ועיין דמרישה:

דרישה

(כ) לכתוב תורה שלמה לבנו. ויש בו משום עת לעשות לה' וגו' עיין בב"י שחמה על הרא"ש והר"ן הא בגמרא שם איבעיא ליה אביי מרבה אי משום דלא אפשר מתירין לכתוב מגילה מגילה והשיב לו רבה דאסור ומסיק בטעם הר"ף דס"ל כרבה דאסור לטעמיה אזיל דאמר התם האי ספרא דאפטרחתא אסור למיקרי ביה בשבת משום דלא ניתן ליכתב וכיון דאסיקנא שם דלא היא רבי יוחנן וריש לקיש מעייני בספרא דאגדתא וכו' ה"ג כיון דלא אפשר עת לעשות לה' וגו' הוא ממילא:

כיון דמגילה מגילה ניתנה כותבין או דילמא כיון דאידנא אידנא מיבעי למ"ד חתומה ניתנה כיון דחתומה ניתנה אין כותבין או דילמא כיון דלא אפשר כותבין א"ל אין כותבין. כפנאי אין כותבין מגילה למיטוק להתלמד נה ואם דעמו להשלים מותר, רבי יהודה אומר טמנ מבראשית עד דור המטל נפורח כהנים עד ויהי ביום השמיני. וכתב הרא"ש (ס"ו כ) רב אלפס (פמ.) לא הביא כל זה אלא כחז כותבין מגילה למיטוק להתלמד נה וכן הלכתא ומימה הוא כיון דרבה השיג לאביי אין כותבין וליכא מאן דפליג עליה ועוד ראוי לפסוק הלכה כח"ק דרבי יהודה דלא שרי אלא דעמו להשליט

ואפשר דסנר הלכה כרבי יוחנן דאמר מגילה מגילה ניתנה ולא חייש להא דקאמר כיון דאידנא [אידנא] דא"כ אפילו חומש לא נכתוב אלא תורה שלמה כיון דאידנא? ועוד ראה להקל משום דלא אפשר לכל עני שבישראל לכתוב תורה שלמה לנצו עכ"ל: ודבריו תמוהים נעייני דמה שכתב דאפשר דטעמו משום דסנר הלכה כרבי יוחנן ולא חייש להא דקאמר כיון דאידנא אידנא קשה כיון דרבה חייש ליה ואביי נמי קיבלה מיניה וליכא מאן דפליג עליהו היאך אפשר לומר דהר"ף פליג עליהו. ומה שכתב דא"כ אפילו חומש לא נכתוב וכו' אפילו לא היינו יודעים מירון לקושא זו אין כח בד האחרונים לחלוק על דברי האמוראים כל שכן שאפשר לתקן דכל חומש וחומש מילתא נכפי נפשיה הוא ואפילו למ"ד תורה חתומה ניתנה כותבין. ומה שכתב דראה להקל משום דלא אפשר וכו' קשה דהא אביי נמי אמר או דילמא כיון דלא אפשר כותבין ואפ"ה פשט ליה רבה דאין כותבין: ודבריו נפרק הנוכר (שם ד"ה כותבין) תמה על הר"ף ולא הלך נעודו כלל אלא שבריש פרק כל כתיב (שם מג. דטר הראשון) כתב דמשמע דטעמיה משום עת לעשות לה' הפרו מורתך (מהל"ס קיט. קטו) דדבר הלמד מעניינו הוא וכדאיתא התם עכ"ל. וזה כעין טעם שני שכתב הרא"ש משום דלא אפשר לכל עני שבישראל וכו' וז"ל דמי האמוראים לא היה כ"כ חסרון ספרים כמו במן הר"ף ומשום הכי אע"ג דאביי ורבה לא חשו למאי דלא אפשר היינו מפני שהיו להם ספרים על מה שיסמוכו בדוחק כגון ללמוד ד' או ה' בספר אחד ואם היה אוסר להם לכתוב מגילה היו מתנגלים ונמלאת התורה בטלה מ"ו ומפני כך קמס וכתב להמיר משום עת לעשות לה' וגו'. ויחזר נראה לומר דסבירא ליה להר"ף דלא קי"ל כרבה נהא משום דאיהו אזיל לטעמיה דאמר התם האי ספר אפטרחתא אסור למיקרי ביה בשנת משום דלא ניתן ליכתב וכיון דאסיקנא ולא היא דהא רב יוחנן וריש לקיש מעייני בספרא דאגדתא וכו' ה"ג כיון דלא אפשר עת לעשות לה' הפרו מורתך הוא ממילא משמע דנקטינן דכותבין מגילה למיטוק להתלמד נה מההוא טעמא גופיה דעת לעשות לה' וזה כפתור ופרח: ופ"ש רבינו בשם הרמב"ם. הוא נפ"ו מהלכות ס"ח (ה"ד): וכתב הרמב"ם נפרק הנוכר (שם) כתב מגילה ג' ג' מיטב בשיטה אחת מותר וטעמו מדלוקימנא נפרק אמר להם הממונה (יומא לו): ונפרק הניזקין (ס. ה) הא דתנן אף היא עשמה ענלא של זהב שפרשת סוטה כמובנה עליה דהיינו שהיתה כמובנה בסריגין ופירש הרב ז"ל נחשונה (פאר הדור ס"ו) דהיינו לומר שהיה כותב ג' מיטב כאן וג' מיטב רחוקות מהן בשיטה שנייה שאינה נקראת עם הראשונה וחשונה זו כותב רבנו ירוחם נתיב שני (ס"ב יט ע"ג):

ג וכתב עוד נאותה חשונה אין לכתוב מן התורה פסוקים פסוקים אבל יכתוב ג' מיטב לא יותר ואם נדחקו להביא פסוק לראיה נשנה הכתיבה ועשה קיימין או נכתוב מכל מינה אות אחת או שמים שאלר החיבה או נכתוב בסריגין ואין חילוק בין כתיבה למתיבה נעשים או מהבז או לרקס נצדדים:

ד וכתב עוד שם שאסור לקס בטלית פסוקים מהטעם הנזכר ועוד מטעם אחר לפי שהוא מביא פסוקי המורה ליד ולזול כי הצייתת חשמישי מלואו ואין זו קדושת הגוף ולכן יכול לנצל בטלית מצייתת לבית הכסא ולבית הטמילה ולהשתמש בו ולקנות בו את הערוה ואין יציא כחצי המורה במקום הטינופת וחלול: וכתב עוד שם מן הראוי שמדע כי כתב אשורי כיון שניתנה בו מורה ונכתבו בו לוחות הנבית הוא מגונה מאד להשתמש בו רק בכתבי הקודש וע"כ שינו הספרדיים כתיבתם ושמו אוחתם אוחות אחרות עד שנעשה הכתב ככתב אחר להמיר להשתמש בו בדברי חול: כתבו הגהות מיימון פ"א (א"ח ע) שרבינו יואל אסר לגר להעתיק ספר תומש מספר פסול של גלחות כי הגר רצה להעתיקו בעבור שלא ידע לשון הקודש ורצוה מפרק כל כתבי (שנח קמ"ו) דמוכח דכל שאר לשונות אפילו כחובים בכתבי הקודש אסור לקרות בהם ומה שאנו קורין בתרגום של סומש נביאים וכתובים זהו משום שזונתן ואונקלוס אמרו וזקא כשהן כחובין יונית או אשורית עכ"ל (ב): כתב המרדכי בהלכות קטנות (פ"י מתקמא, ח ע"א) בשם רבינו חס כשאננה ארון אס אזכה ארמינתו לפי העמדת ס"ת מיושב כס"ת שהיה מונח בארון חו היא סדר קריאתו ולא נהגו כן:

סימן רפד

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א.ב.] כמה תיבות מכתבי הקודש אסור לכתוב בלא שרטוט ואם כתוב באגרת שלומים פסוק דרך צחות: [ב.ב.] אם שרטוט שיטה עליונה מותר לכתוב למטה ממנה: לא אסור לכתוב בלא שרטוט אלא בשיטה עליונה לבד: אם כתב שאינו אשורי מותר לכתוב בלא שרטוט:

בא אסור לכתוב בלא שרטוט ופליגי ביה איכא מאן דשרי למיכתב שתי תיבות בלא שרטוט ואסר בשלש ואיכא מאן דשרי בשלש ואסר בארבע (ה) וכן כתב הרמב"ם ובעל הלכות אסר שלש ושרי שתיים ולזה הסכים אדוני אבי הרא"ש ז"ל:

ה סדרן ש"פ נביאים יהושע שופטים וכו' עד סוף הסימן. נרייחא כסוף פ"ק דכ"ג (יד): והתם מפרש טעמא דהאי סדרא:

רפד פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן

[ב.ב.] האידינא מותר לכתוב פסוק באגרת שלומים בלא שרטוט:

בא אסור לכתוב בלא שרטוט ופליגי ביה איכא מאן דשרי ב' וכו'. נפ"ק דגיטין (ו'): ומ"ש רבינו בשם הרמב"ם. הוא נפ"ו מהלכות ס"ת (הט"ו) אבל נפ"ד מהלכות יטס וחלינה (ה"ה) כתב שאסור לכתוב ג' תיבות בלא שרטוט וכתב הרשב"ץ נמשונה (משנ"ץ ח"א סי' ג) שעל דבריו נהלכות יטס יש לסמוך להחמיר א: ומ"ש בשם בה"ג. כתבוהו המוספות נפ"ק דגיטין (שם ד"ה א"י) והרא"ש (סי' ג) והר"ן נפרק שני דמגילה (ה: ד"ה והלכתא):

דרכי משה

(ב) בן ו"א נהגו כן שהרי כותבים ספרים בלשונות אחרות ובמרדכי (ה"ק דף צ"ב) דמותר לכתוב שאר ספרים שלא בדיו דדוקא גבי ס"ת בעינן דיו עכ"ל וע"ל ס"ס רע"א. כתב מהרי"ל הלכות ר"ה בשם תשב"ץ ומהר"א דלא לכתוב תיבות שלום (שלם) באגרת משום דהוא אחד מן השמות הקדושים עכ"ל ולא ראינו נזהרין שלא לכתוב [אלא] אלהינו וכדומה לזה משמות שאינם נמחקין:

פרישה

(1) סדרן ש"פ נביאים יהושע שופטים וכו'. נרייחא כסוף פ"ק דכ"ג ושם מפרש טעמא דהאי סדרא וז"ל הגמרא שם מכדי הושע קדים ליסעיה כדמוכח מקרא (הושע א, ה) תחלת דבר ה' בהושע וגו' ליקדמיה נרישא כיון דכתיב נטאחיה גבי חגי זכריה מלאכי שהם היו סוף נביאים חשיב ליה בהדיהו כי לתודא א"ר דאיידי דזוטרא מירכס. וירמיה אחר מלכים דמלכס סופיה חורבנא וירמיה כוליה חורבנא ויחזקאל רישא חורבנא וסיפא נחמתא וישעיה כולה נחמתא סמיכין חורבנא לחורבנא ונחמתא לנחמתא. ואיוב אע"ג דאיכא מאן דאמר דכתיב משה היה מ"מ אחולי נפורענות לא מחמילין אבל רות אע"ג דאית בה נמי פורענותא מ"מ פורענות דאית ליה אחריח הוא שילא ממנה דוד ונחפץ לטובה לכל ישראל ולפי שאחריח של רות הוא

רפד (ה) וכן כתב הרמב"ם. נהלכות ס"ת אבל נהלכות יטס כתב שאסור כ"י ע"ש. ונה"ק מביא גם נעל הלכות נענין אחר ושם מירמתי:

דרישה

הרמב"ם והרא"ש שפסקו שאין כותבין מגילה לחינוך משום דס"ל כפירוש רש"י דלא שרי מר זוטרא אלא דוקא לגט חליצה מפני דהוי ספירת דברים. אבל הרי"ף ג"ל פשוט דלא ס"ל הכי דא"כ לא ה"ל להגמרא לסתום אלא לפרש וכנ"ל. ועוד נראה דהמדקדק בלשון רש"י יראה לעינים דחרי טעמי נינהו חדא משום דהוי ספירת דברים ועוד משום דבמקום מצוה שרי וא"כ האי טעמא דבמקום מצוה שייך ג"כ בכותב לחינוך להתלמד. ועוד יש לרדק מלשון רש"י דחזר וכתב בסוף והלכתא כמר זוטרא דנראה דמ"ש תחלה הוא גליון ולא מלשון רש"י הוא ודו"ק היטב:

הגהות והערות

דרכי משה הארוך נמצא קטע זה בסוף סי' רפד:

ב כתב הרמב"ם כל כתבי הקודש וכו' ור"ת פי' דוקא וכו'.
 ע"ן המוספות דס"ק דניטין (דף ו) גר"ה אמר רב יצחק לטס
 מטלר הטעם למירוש ר"ת ונראה דלפי דהרמב"ם אמר כל כתב
 הקודש וכו' ואפילו כחוסס על הניד משמע ליה לרבו דכלל ענין
 אוסר אפילו נכותב איגרת שלומיס
 למירו דניטין לכתב על הניד ולכן
 אמר ור"ם פירש דוקא כמסופין
 הפסוק לשם דרשה וכו' והכי
 הקשה על מה שכתב ור"ם פירש
 וכו' ולפי מה שכתבתי לא קשה ולא
 מיד. ודן שרטוט ע"ל סימן רע"א:
 וב"ש אבי הכותב איגרת
 ש"יפוס וכו' פותר אכתוב כמה
 תיבות ב"א שרפוס. סימה סיפוק
 ליה דלסור משום דלסור לכתוב
 אפילו איגרת שלומיס פסוקיס
 פסוקיס דה"ל כמו מגילה להלמד
 בה דלא שרי אלא פומש שלם (ניטין
 פ.) ונאגרת שלומיס דהכא לכתב
 משום עת לעשות להי וגר כיון
 דלכתב מילתא דהכא כי הן דתמורה
 (יד:) שהרי אינו כותב הסיטה אלא

לדבר נחות. ו"ל דלף לנדר נמוס אין הימר אלא נסיונן דמזוקקת
 גבי טנגל של זכב כפי' דומא ומירש רש"י (מחלה דף ל"ג.) דתפלה
 כותב ג' היטה אחריו ראשי סיטה עד סוף המקרה עד סוף ג'
 היטה ואחריו ראשי סיטה עד סוף המקרה וכן הרכה. וי גמי ב"ש
 הר"ר ירוסס נכסיו שני סוף חלק שני (וי ע"ג) ע"ש משום הרמב"ם
 (פטר הורו פ"ו) דכותב ג' סיטה בשיטה ראשונה וי' סיטה דמקיס
 מהן בשיטה שניה שאינה נקראת עם הראשונה עכ"ל וישיי דכתיב
 מחיטורו ס"ו מהלכות ס"ם (ה"י) כתב מגילה שלם שלם סיטה בשיטה
 אחת מותר ומירש נכסף משנה דזה הוא פירושא דמיונן דהייט
 שכותב ג' היטה ומדלג וכותב שיטה שניה ג' סיטה עכ"ל ומכ"ל כ"י:
 דילתא היה כותב לו איגרת נסיונן כהרנה שיטות דשר אפילו נמסקיס כל עקב כמסג הלכות. אלא למירוש רש"י לא קשיא כלל דכיון ולא
 שרי אלא לכתוב הפסוק ואמ"כ כותב ראשי סיטה פ"כ נכון דתמורה דמילתא דהכא הוה בני למכתב ליה לא היה אפשר לכתב נכ"ש
 היטה דל"כ לא יפין רב יוסף מאי בני למימר דלא דמי לפסוק דקשיא איג"ש נהו ויפין ענינ דתפלה הפסוק מה שרונה נכ"ש נכ"ש היטה

פרישה

(ג) ור"ת פירש דוקא וכו'. לטן רמי אינו מזוקק דהא ר"ם אינו חלק
 על מה שזכר לט"ל כ"י: (ג) וכתב עוד כיון ששרפוס שיטה וכו'.
 פירש נכתב קודם (ה"ל פירש דוקא שרפוס ענין מפילן ופומשן אל פ"ם
 נכ"ש מה שפירש דמליל פ"ם ר"ת ויפין מה שכתב אחר פ"ו ו"ל נמקן (פ"ם ג) עד
 כאן המנין): (ד) השיטה העליונה היא כמו שרפוס. פירש אפילו
 אל נכתב שיטה העליונה בלא שרטוט מותר לכסוב משם ואלהה לטן הפסוק
 בלא שרטוט וכן כתב בהד"ש הר"ש שם נמסקיו דמגילה (דף ל"ז ע"ג) ח"ל
 ולא משמע לומר דלא הוה ר"ם אלא בשרטוט העליונה דלא נכתב בשר
 והי כמו שרטוט לפספחה שהרי פס"ס מי אדם יודעין לאמן דיהם לבסוב

דרשה

רפד (א) מותר לכתוב כמה תיבות בלא שרפוס וכו'. ו"ל כ"י
 מידו בירושלמי פרק בתרא דמגילה כמסע קצת דאסור אבל
 לענין הלכה נראה דמותר לכתוב איגרת שלומיס אפילו בלא שרטוט דהא
 כתב הרא"ש דאם שרטוט שורה ראשונה שוב אין צורך שרטוט ואין דרך
 לכתוב הפסוק בראש האגרת ואי נמי מתרמי שיכתבו בראש האגרת ולא

הדרשי הגהות

רפד (ה) וב"ש נכ"ש הר"ש הלך למי אומר הא דלמרתן וכו' הוא כפי' דמגילה. ח"ל הפרישה על זה קשה מאי הלך למי אומר דקאמר הא
 הוא זה הדבר נעלמו שכתב ר"ם. וי"ק מאי דסיס כי ה"י דלמרתן גבי מפילן וכו' מאי לולמיה דמפילן מספר תורה. ונראה שר"ם אמר שיק
 דכ"ו למפילן נ"ש המוספות וכו' מב"ס. ומ"ש רמי וכתב עד כיון ששרטט וכו' ר"ל ר"ם כתב ק גבי מפילן ולכן כתב הר"ש ששר הלך אל אומר
 וכו' ר"ל כמו שפאר ר"ם גבי מפילן שא"ל שרטוט אלא השיטה העליונה הכי נמי אי"ל נכ"ס אלא השיטה העליונה דהי דלמרתן גבי מפילן וכו'
 ור"ל ושם הוא מוכרח לומר ק מהן קשיא שהרי ר"ם שא"ל שרטוט אלא בשיטה ראשונה עכ"ל:

הגהות והערות

ב) בכת"י נוסף כאן, וזהו כאלו שרטוט:

א וב"ש עוד בשם הרמב"ם כל כתבי הקודש אין כותבין
 בלא שרפוס אפילו כתובים על הניד. הוא כפי' מהלכות
 ס"ם (פ"ם):
 ב) ור"ת פירש דוקא כשכותבין הפסוק לשם דרשה אבי
 הכותב איגרת ש"יפוס וכו' פותר
 אכתוב כמה תיבות בלא שרפוס.
 ק כתב המוספות בשמי וכסס רמי
 אליהו הכהן נפ"ק דניטין (פ"ם)
 ובמקומן (מנחת ל"ג ד"ה פ"ה) וישיב
 דמטה (ד"ו ד"ה מהה) ויכ"ל
 (מגילה פ"ג פ"ו ג) והרן פ"ג
 דמגילה (פ"ם) והנהיב פ"מין ג"ו
 מהלכות ס"ם (פ"ה ג) וכתב עליו
 מיכו פרושלמי פרק (במ"ה) פי
 העיר דמגילה (ה"ס) משמע קצת
 דלסור ולא ה"ל לרבו להפשיט:
 וב"ש רבינו ור"ת פירש וכו'
 אינו מדוקדק דמשמע סגל למתק
 ואינו קן סהר לא נכר קודם לכן
 דבר שיהיה הפך פירוש ר"ם ויק
 ה"ל (כמוג ופירש ר"ם חלק
 כמכותבן הפסוק לשם דרשה וכו':

א וב"ש עוד בשם ב"ן ששרפוס שיטה עליונה מותר לכתוב
 אפ"ה וכו'. כ"כ בשמו המוספות נפ"ק דניטין (פ"ם) והר"ש פירש
 כי דמגילה (פ"ם) וישיבו משום דקשיא ליה היכי אחרין עתה
 דמפילן לטן לרין שרטוט והא אפילו שלם או ארבע מיטה לרין
 שרפוס וידין דהא דלמרתן דמפילן לטן לרין שרטוט היט לומר
 שא"ל לרין שרטוט על כל שיטה ושיטה אלא עושה שרטוט אחד
 למגלה וכתב סמכו כמה סיטין: (ח) וב"ש בשם הרא"ש
 הי"כר אני אומר הא דאמרין אין כותבין בלא שרפוס היט

פירש בלא שרטוט: (ה) כי היכי דאמרין גבי תפילין. ק"ק מאי
 לולמיה דמפילן מס"ם ועוד מאי הלך למי אומר וכו' דקאמר הא הוא זה
 הדבר נעלמו שכתב ר"ם. ונראה דל"ק"ם שרביט סה אמר שיק וישי
 למפילן נ"ש המוספות וכו' מב"ס. ומה שכתב רמי וכתב עד כיון
 ששרטט וכו' ר"ל רמי סה כתב ק גבי מפילן ולכן כתב הר"ש ששר הלך אל אומר
 למי אומר וכו' ר"ל כמו שפאר ר"ם גבי מפילן שא"ל שרטוט אלא השיטה העליונה הכי נמי אי"ל נכ"ס אלא השיטה העליונה דהי דלמרתן גבי מפילן וכו'
 דלמרתן גבי מפילן וכו' ור"ל ושם מוכרח הוא לומר ק מהן קשיא שהרי ר"ם שא"ל שרטוט אלא בשיטה ראשונה עכ"ל:

שרפוס שיטה ראשונה לרבינו תם כיון דלצחות הוא שרי ולאין וכו'הא
 הפוסקים כיהשלמי הא פסק הרמב"ן כיון דלאו כתב אשורית הוא שרי
 דהסכימו עמו רוב רבותא (וב"י כתב וכן ענין וכו'הא תם על הן רבותא
 לסמוך עליהו. עי כאן המנין) ח"ן סהרא"ש דכתב ולא ראה לרבותא
 נוגעין קן ואפשר דגם הוא מודה דלצחות שרי כרבינו תם:

הדרשי הגהות

ב) בכת"י נוסף כאן, וזהו כאלו שרטוט:

דוקא וכו' בלא שרטוט וכו': ומ"ש בשם הרמב"ם דוקא כתיבה אשורית וכו'. הרמב"ן נו"ן גרמין ולא הרמב"ם נמ"ס ג' שהרי לא נמלא כן בדברי הרמב"ם והר"ש והר"ן נפרק ב' דמגילה (סג) והרשב"ן נחשונה (משנ"ץ ח"א ס' ב) כמטה נשם הרמב"ן וכן נמלא להרמב"ן במדושו פ"ק לגיטין (סג סוף ד"ה ומת). וכתב הר"ן שעל זה סמכו שלא לשרטט אגרומיהן וכתב הרשב"ן שדברי הרמב"ן כתב ה"ר יונה וכן כתבו הגהות מיימון (סג) נשם רבינו שמחה ורבינו גרון וכן כתב המדריז' טהלות קטנות (סג, ו ע"ד): וז"ל הרשב"א

נחשונה (ח"א סימן ע"ח) מה שאנו רגילים לכתוב באגרת שלומים בלא שרטוט כתב ר"ת שלא נאמרו דברים הללו אלא במי שכותב הפסוק לדרשה וכו' וכן פירשו גם מגדולי ח"ל ד' אלא דמרושלמי (מגילה סג) משמע דאפילו ללחוח אסור אצל הטענה הנכונה היא משום דכתיבה זו שאינה אשורית מותר לכתוב בלא שרטוט וכן כתב הרמב"ן וכתב ועל דא אלא סמך למיכתב בלא שרטוט וכן עמא דבר עכ"ל: ורענין הלכה מותר לכתוב בלא שרטוט אי מטעמא דהרמב"ן שאף ע"פ שכתב הר"ש שלא ראה לרבותי נוהגים כן כדאי הם כל הכן רבוסא לסמוך עליהם ואי משום דרוב הכותבים נוהגים לשרטט שיטה עליונה ואפילו אם לא שרטט הרי כתב הר"ש דנשאר

(ו) וכן כתב הרמב"ן דוקא כתיבה אשורית שכותבים בה תורה נביאים וכתובים בעי שרטוט אבל כתיבה שכותבין בה כתבים ופירושים אינה צריכה שרטוט ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב לא ראייתי לרבתי נוהגין כן:

הלכות מזוזה

סימן רפה

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

גודל מצוות מזוזה ושכרה ועונש המכטלה וכונת המקיימה:

ו"ל להרמב"ם דהל"ל הך שינוא אלא דעדיפא מינה משני דאפילו סירוגין לא לרף אלא כותב כדרכו והוא שרי מטעם עמ לעשות לה': רפה א מצות עשה לכתוב פרשת שמע והיה אם שמוע וכו'. משנה נפרק הקומץ (דף כ"ט) שמי פרשיות שנמוחה מעכטת זו אם זו אפילו כתב אחד מעכטת ופירש רש"י אפילו אות אחת מעכטת דכתיב וכתנחם כתיבה פמה ושלימה ב':

א (ה) מצות עשה לכתוב פרשת שמע והיה אם שמוע (א) ולקובען על מזוזת הפתח דכתיב וכתבתם על מזוזות א ביתך ובשעריך. וצריך לזוהר בה מאד כמו שאמרו חז"ל כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא (א). מפני שיש במזוזה יחודו של הקב"ה ותמיד בבואו ובצאתו (ב) יזכור יחודו של הקב"ה ויתן יראתו על

שיטות סוף משיטה עליונה מותר ואין דרך לכתוב הפסוק בלא האגרת ואי ממרמי שיכתבו בלא האגרת ולא שרטוט אפילו שיטה ראשונה לר"ת כיון דללחוח הוא שרי ולאין רבוסא כיון דלאו כתב אשורית הוא שרי:

רפה א מצות עשה לכתוב פרשת שמע (דברים ו ד-ט) והיה אם שמוע (שם יא יג-כא) ולקובען על מצות הפתח דכתיב (שם ו ב, יא ב) וכתבתם וכו'. נפרק הקומץ (מנחות כח). מנן שמי פרשיות שנמוחה מעכטת זו אם זו ואפילו כתב אחד מעכטת ופירש רש"י שמי פרשיות. שמע והיה אם שמוע: ומילמא דפשיטא היא דלא נהו כתיב וכתנחם על מזוזות ביתך וכו': וצריך לזוהר מאד בה כמו שאמרו חז"ל (שם כג) כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וכו' ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא וכו':

דרכי משה

רפה (א) בסוף ירושלמי דמגילה (פ"ד ה"ב) מי שאין ידו משגת לקנות תפילין ומזוזה תפילין עדיף דהם חובת הגוף ג' כן השיב מהר"ב זאב בתשובה (שו"ת בנימין זאב ס"י קצג): (ב) כתב מהרי"ל (בטורים המנהגים ע"י תלמד ליקוטים ממהר"ש אות צא) הרצה לילך לדרך חץ לעיר כשיוצא יניח ידו על המזוזה ויאמר בשמך טל אטלה ד' כי טל בגימטריא כוונתו ה'. ובכל עת שיצא מן הפתח יניח ידו על המזוזה ויאמר ה' שומרי ה' צילי על יד ימיני ובמדרש שיאמר ה' ישמור צאתי ובואי מעתה ועד עולם ה'. וענין הנחת יד שכתב מחבר בהדיא פרק קמא דע"ז דף י"א (ע"א):

פרישה

(ו) כתב הרשב"ן דוקא וכו'. כ"ל כ"י:

רפה (ה) מצות עשה לכתוב פרשת שמע והיה אם שמוע. דכתיב וכתנחם על מזוזות ביתך וכו'. (רש"י) [מת יוסף]:

דרישה

(ב) כתב הרמב"ם בתשובה שכתב אשורית כיון שניתנה בו תורה ונכתבו בו לוחות הברית הוא מגונה מאוד להשתמש בו רק בכתבי הקודש וע"כ שינו הספרדים כתיבתם ושמו אותותם אחרות להתיר להשתמש בו בדברי חול (וב"י הביאו בסימן רפ"ג. עד כאן המגיה): רפה [א] ולקובען על מזוזת הפתח כו'. יש אומרים כשיצא אדם

הגהות והערות

ג' וכן הוא בכל כתיב: ד' רבבותינו הצרפתים ז"ל (לשון הרשב"א): רפה [א] כן הוא בכמה דפוסים קדמונים וכת"י. כטור הנרפס עם בית יוסף דפו"ר איתא "מזוזת" וראה להלן בטור סוף סימן רפ"ח. ונהגו לעשותה כ"ב שיטין וכו' ובהערה שם. (וראה רש"י דברים ו ט): [ב] דרש זה הוא במסכת שבת קג ע"ב. (ומה שכתב בשם רש"י "ושלימה" כן פרש"י שם לשון, חס): ג' וכן פסק הטור לעיל באו"ח סוף סימן לח (וראה מג"א שם ס"ק טו). ובבית יוסף שם הקשה דבירושלמי מייתי ראייה למ"ד מזוזה קודמת ועיי"ש ובביאור הגר"א כאן. (אמנם קצת נראה מלשון הרא"ש בהלכות תפילין סימן ל דבירושלמי לפניו לא הובא טעם למ"ד מזוזה עדיף ולא ראייה לרב"י ולא כניוסת הירושלמי לפניו וכ"כ רבינו ירוחם בנתיב יט חלק ה קעא ע"ד, תפילין קודמין כן פשוט בירושלמי דסוף מגילה): ד' לשון הפיוט, אלים כיום מחסן. מוסף יום ראשון דפסח. ובמנהגי מהר"ש סימן תמה כתב ע"ז דרמח בקרא ויתן לך האלקים מטל השמים (בראשית כו כח). ח"ל ים של שלמה יבמות פ"א סימן ג' ובקבלה שמעתי ששם הטל הוא בגימטריא ה' אחר

אם תהיה כוונה ש' בעלית וכן
בהקשר למנוחה על המנוחה של ס'
לכאורה כמקום ענינופס וזלול

שינוי חינו דומה למנוחה מס'
אסור לרקם פסוקים בטלית
מפני שהיא מזיכה פסוקי התורה

שינוי שאינם יקראוהו עם
הראשונה בדרך זה מותר לפי שאלן
מפני שזוהי מביאה פסוקי התורה

נקודת הכחף
(ס' ופ"ד בפ"א ס"ק א')

השקל על ספרה ויפה נוון
השקל גם את בנין ס"ק ג' דן
פזם שם הכשרה מהמקום

רפד א
אסור לכתוב ג' חיבות

מפסוק בו' כלל' ב ומיהו
באגרת שלומים בו' מיהו
בירושלמי פ' בהרא' דמילה ממע

רפד ב
אסור לכתוב ג' חיבות מפסוק

בלא ג' שרמוט ג' אם הוא כתב אשורית:
[ד] ואין מילוק בין מבינה לחיקה נענים לו
חיוב ג' ב ימיהו באגרת שלומים מותר לכתוב

בית הלל

מניח יומר מ' חיבות כשז
מד ר' מר' יהודה ר"ח אר"ה
וזכו שאל דבריו בהנמיס ולא

יירושי רע"ק

כל על הויקפה כך סמוך בב"ב
ה' ר' ג' י"ג ע"ב והורושי בעיני שלא נזכר
ש"א בה"ל ס"ח: [ג] אם הוא ס' ו' ש' אסור

ביאור הגר"א

שהמז"ס (לשענה בפ"ג נפ"ו מ"ג)
כשמו נפ"י רפ"ד: [ד] אסור בו'
רפד א אסור בו' וסודו בו' פתוח

גילוי מדרש"א

ס' פ"ג שפ"ד ל"ר א
מפוקים אף בבלש אחר לא
ה"ל ח"י רד"ו ס' ב"ה:

רפד א

מפסוק בו' כלל' ב ומיהו
באגרת שלומים בו' מיהו
בירושלמי פ' בהרא' דמילה ממע

באר היטב

ה' ג' ה' ו' וכל חיבות כוונה
על היותו כוונה כוונה
על היותו כוונה כוונה

אשר

הלכות ספר תורה

אברהם

אם תהיה כוונה ש' בעלית וכן
בהקשר למנוחה על המנוחה של ס'
לכאורה כמקום ענינופס וזלול

שינוי חינו דומה למנוחה מס'
אסור לרקם פסוקים בטלית
מפני שהיא מזיכה פסוקי התורה

שינוי שאינם יקראוהו עם
הראשונה בדרך זה מותר לפי שאלן
מפני שזוהי מביאה פסוקי התורה

סימן קמו

פסוקים בהזמנות ובמודעות וכיוצ"ב

כ"ה ד' תמוז תש"ן

לכבוד הרב הגאון מוהר"י בונדיהיים שליט"א ר"מ בישיבת קול תורה.

ברכה ושלו' רב.

שהעושה כן מביא פסוקי תורה לידי זלזול וזה בזוי
התורה בלי ספק, עכ"ל.

ומ"ש ביו"ד סוסי' רע"ו אסור לכתוב שם שלא בספר
דיוכל לבוא לידי בזיון, התם מיירי בשם בפני

עצמו, וכההיא דר"ה י"ח שהיו מזכירין ש"ש בשטרות
וביטלום.

אמנם בנוגע לטעמא קמא אם כי בדעת הט"ז שם
והפ"י גיטין דף ו' ועוד גדולי האחרונים שאין
שום היתר לכתוב פרשה או פסוק א"כ הוא להתלמד,
אבל הש"ך הביא מהלבוש שהתיר לכתוב פסוקים על
המפות של ס"ת והוסיף הש"ך כי נתפשט המנהג להקל בזה.

והעני כזה דידו

יוסף שלו' אלישיב

ע"ד בקשת כת"ר נ"י לרעת חו"ד בדבר שרגילים
לכתוב או להדפיס פסוקים בתוך מודעה בעתון
או בתוך הזמנה לשמחות וכיו"ב, כשקיים חשש
שיבואו לידי בזיון, האם אריך למעבד הכי.

הלכה פסוקה ביו"ד ס' רפ"ג אסור לרקום פסוקים
בטלית, והטעם כתב הש"ך מפני שהוא מביא
פסוקי תורה לידי זלזול ומכשול והציצית שבטלית
אינם אלא תשמישי מצוה ומותר לבוא בטלית מצויצת
במקומות שהוא זלזול לפסוקי תורה. אכן המקור לזה
הוא תשובת הרמב"ם בפאה"ד סי' ז' והוא ז"ל אסר
מתרי טעמי חדא שאין לכתוב מה"ת פסוקים פסוקים
אבל יכתוב שלש תיבות ולא יותר, ודוקא להתלמד
התירו, שלא ניתנה תורה להיכתב פרשה פרשה וכ"ש
פסוק פסוק. וטעם שני והוא נכון וחזק מן הראשון לפי

סימן קמז

בדין ברכת קביעת מזוזה

כבוד הרב הגדול, מעוז ומגדול, מפורסם לתהלה מוהר"ר שלום משאש שליט"א הרב לירושלים עיה"ק.

יהי שלום בחילו.

לנכון קבלתי הני ספרי דכי רב אשר שדר לך כת"ר למנה ה"ה "תבואות שמ"ש" שו"ת באו"ח ויור"ד,
ואנא מרוב הטרדות הסוככים אותי כי כסלא לאוגיא, לא עלה בידי להשיב לכת"ר מפני הכבוד
ער הנה, ובזה תודתי נתונה למע"כ על אשר כבדני בספריו החשובים והריני לכרכו שיהי נועם ד' עליו
ויזכה ללון בעמק ההלכה מתוך שלות הנפש והרחבת הדעת ככל משאלות לבכו.

העלה הגאון הנ"ל כסי' י"ח כמי שקבע המזוזה בטרם
חיבר הדלתות ולא בדרך ואח"כ תלה הדלתות, הדין

ובפתחי את ספרו ראיתי מ"ש בחיור"ד סי' צ"ו ע"ד
הגאון הרצ"פ זצ"ל בהר צבי, והנה זו הלכה

לעורות שהוא דבר שאין המים נכנסין כלל לתוכו
אלא רק על גביו כמו עצים ומתכות ואף הרכים
לענין זה הם כהקשים שלכן אין זה ענין כבוס ואין
 לדמות בסברות מינים אחרים לעורות. הגע עצמך
 דהא בעורות אפילו קשין איכא מ"ד בזבחים דף צ"ד
 שאיכא איסור כבוס והרבה ראשונים פוסקים כי כן
 לדינא עיין בבאור הלכה סימן ש"ב סעיף ט' ד"ה
 אבל ומ"מ לא מדמינן להו מינים אחרים דהא מותר
להדיח כלים אף אלו שאין קשין יותר מעורות קשים.
שלכן אין לנו אלא עורות. אבל מ"מ כיון שלא שייך
למצא דין זה מפורש דהוא מין חדש שדורות שלפנינו
לא ראו אותם מן הראוי להחמיר שלא לשפשף בידיים
בחוזק שהוא כעין שפשוף צדו זה על זה ורק לנקות
 ע"י מים בקלות יש להקל לכו"ע.

ובדבר הכנסת עתונים וכן מילון שנדפסו באותיות
 מרובעות של דפוס לבית הכסא אין בזה שום איסור
 כי אינם אותיות ששייך ללמד מהן דינים, ואף כתב
 אשורית שנכתבו כהוגן שכשרים לסת"מ אינו ברור
 האיסור אך מ"מ מהראוי להחמיר בכתב אשורית אם
 נכתבו בהו דברי רשות אבל עתונים שרובן כותבים
 דברים שאין ראויין להכתב בכל אופן ליכא איסור
להכניסם לבית הכסא אבל עצם הקריאה בהם אינו
מן הראוי.

והנני ידידו מוקירו.

משה פיינשטיין

סימן עז

בענין הרחקות שהצריכו באשתו נדה
 אם ישנם במקום שנמצאים עמם
 גם אנשים אחרים

כ"ג תמוז תש"כ.

מע"כ ידידי הרה"ג מוהר"ר אברהם חיים
 בהגר"א לעווין שליט"א.

הנה במקום שיש אחרים רואין אם יש דיני הרחקות

משום שהוא פה"ק פורתא נמי טמאה לבעלה משום
 נדה, אבל להחוד דסובר דפה"ק ממש כשלא יצא
 ממנה שום דבר אמרינן דגם דם אפשר לא יצא אין
 לאוסרה לבעלה כשבדקה ולא מצאה דם ולא צריך
 ליהור מליגע בה, ולדינא בזה צריך להחמיר כהסד"ט.

ועל החו"ד למה שכתבתי שסובר דפתיחת הקבר
 אך כיון שלא יצא ממנה שום דבר אמרינן שגם דם
 לא יצא ממנה, לכאורה יקשה דהא בהרגישה שנפתח
 מקורה ובדקה ולא מצאה כלום מפורש בסימן ק"צ
 סעיף א' יש מי שאומר שהיא טמאה, ועיין במשנה
 אחרונה בנדה פ"ג מ"א שכתב בשביל זה דאפילו
 להפוסקים דאפשר לפתה"ק בלא דם היינו במפלת
 חתיכה או שום דבר אבל נפתח הקבר ולא יצא ממנה
 שום דבר א"א שלא יצא ממנה כל שהו דם ונאבד
 במיעוטו, הוא לכאורה ההיפוך מהחו"ד. וצריך לומר
 דיש חלוק בין פה"ק דחשבה מזה שצריכה להוליד
 הולד שפה"ק זה אינו להוציא דם אלא הולד וכיון
 שלא יצא הולד ולא נפילת חתיכות אמרינן להחוד
 שאף להפוסקים שא"א לפה"ק בלא דם מכיון שלא
 יצא שום דבר לא יצא גם דם, אבל פתיחת המקור
 שהרגישה שכתב המחבר שהיא טמאה מפורש שם
 שנפתח מקורה להוציא דם, שהיא הרגשה אחרת,
 ופלא שהמשנ"א השמיט מלשון הש"ע תיבות להוציא
 דם, אבל אפשר שהמשנ"א סובר דאין לנשים לידע
 זה ויאסור מצד זה בכל הרגשת פתיחת הקבר אך
 מ"מ אפשר גם לומר דבמעוברת שיש לה צירים
 וחבלים שהרגשה זו הוא רק להולדה דפה"ק זה אין
 לחוש לדם נדה כשלא יצא ממנה דבר כהחוד, אבל
 המשנ"א משמע שאינו סובר כהחוד.

ובדבר מה שראה באיזה ספר רפואה שבשבועות
 האחרונות החלק של הרחם אצל פתח הרחם נעשם
 דק מבח התכווצות ומתחיל לפתוח מעט ושמע
 שלפעמים נפתח כמטבע הנקרא ניקל וגם כמטבע
 הנקרא קוואדער, הנה אם היה האמת דנפתח כמטבע
 ניקל וכ"ש קוואדער היה זה פה"ק והיה תלוי
 במחלוקת החו"ד והסד"ט שהיה לן להחמיר, אבל
 האמת שאינו כן ועד סמוך להלידה אינו נפתח והנידון
 של הנ"ש הוא מצד הצירים והחבלים שישבה כבר
 על המשבר סובר הנ"ש דהיתה פה"ק ללידה ואח"כ
 עבר זה וחור ונסתם וע"ז כתבו דלא שכיח דיחזור
 ויסתם שלכן אמרינן שודאי טעו מלומר שנסתם
 ולדברי מה

או ה-"Morning Journal", ואח"כ ה-"Algemeiner Journal".¹⁵ וכן במקום אחר הובא בשמו של רב מנדלר שקרא רבנו עיתונים בכל יום [תרגום חפשי] מתחילתו ועד סופו,¹⁶ עיין קובץ תורה ומדע (תשנ"ח Facing the Truths of History עמ' רסג-רסד).

ויש לציין גם למש"כ בשו"ת רכבות אפרים (ח"ה עמ' כ) שרבנו "לא קרא עיתונים ופלא שידע הכל". וכן בספר לשכנו תדרשו (ח"א עמ' כח) בשם הגרמ"מ שולזינגר שרבנו אמר "שמעולם לא הסתכל בעיתון", וצ"ע בכל זה.

ועיין אתר June parsha.blogspot.com (27, 2014 צילום רבנו כשהוא קורא עיתון).

שכיום ידוע בבירור שהוא אמת שלפעמים נגרם ראיית דם ע"י הנקה.]

עוד כתב רבנו לענין הכנסת עיתונים או מילונים לבית הכסא דאם נכתבו בכתב אשורית אף שאינו ברור האיסור מן הראוי להחמיר אבל העיר דהיינו דוקא אם נכתבו בהם דברי רשות "אבל עיתונים שרובן כותבים דברים שאין ראויין להכתב בכל אופן ליכא איסור להכניסם לבית הכסא אבל עצם הקריאה בהם אינו מן הראוי".

וצ"ע איך זה מסתדר עם מה שהעיר חתנו הרב משה מנדלר בספרו Responsa of Rav Moshe Feinstein (עמ' 16) - [תרגום חפשי] הוא קרא את העיתון כל בוקר בארוחת הבוקר, איזה עיתון שזה יכול להיות ה-"Forward" הסוציאליסטי, או ה-"Tag",

סימן עז

בענין הרחקות שהצריכו באשתו נדה אם ישנם במקום שנמצאים עמם

גם אנשים אחרים

פיינשטיין שהמנהג אצלם היה להקל, וכן הוא הלכה למעשה שיש להקל בזה, וצ"ע במה שלא כתב כן אביו באגרות משה. וכעת ראיתי כן גם בספר מסורת משה (ח"ב עמ' רכב) בשם רבנו שאם אחרים אוכלים שם "בוודאי מותר".

רבנו האריך לכאר כל השיטות בענין הרחקות כשנמצאים אנשים אחרים, והסיק "אבל לדינא הא להשו"ע ורוב אחרונים אסור אף כשאוכלין על שלחן אחד עם כל הבני בית", ומשמע שכך נקט לדינא, אלא שבשו"ת ודברת במ (סימן רמו) כתב בשם רב דוד

15. "He read the newspaper every morning at the breakfast table, whatever newspaper it might be - the socialistic Forward, or the Tag, or the Morning Journal and then the Algemeiner Journal".

16. "from cover to cover"